

1. ΚΕΙΜΕΝΟ:

Γεώργιος Βιζυηνός: «**Ποίος ήτον ο φονεύς του αδελφού μου**»
(Κ.Ν.Α. Β΄ Λυκείου, σ. 161)

2. ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΕΡΩΤΗΣΕΩΝ

2.1. Στοιχεία που αφορούν στο συγγραφέα, λογοτεχνικό περιβάλλον και λοιπά γραμματολογικά στοιχεία:

1. Πώς θα χαρακτηρίζατε το διήγημα του Γ. Βιζυηνού; Βάλτε σε κύκλο μέχρι τέσσερις (4) απαντήσεις. Να δικαιολογήσετε τις επιλογές σας.
  - α) ψυχογραφικό
  - β) ηθογραφικό
  - γ) κοινωνικό
  - δ) αστυνομικό
  - ε) ιστορικό
  - στ) σατιρικό
  - ζ) διδακτικό
  - η) ευθυμογραφικό
2. Ο Βιζυηνός απεικονίζει τα πρόσωπα και το περιβάλλον του διηγήματος με τρόπο ρεαλιστικό. Να δώσετε ένα παράδειγμα μέσα από το κείμενο που να δικαιολογεί αυτή την άποψη.
3. Τα ήθη, η εμμονή σε προκαταλήψεις και η αναφορά σε νοοτροπίες, θεωρούνται μερικά από τα χαρακτηριστικά της διηγηματογραφίας του Βιζυηνού. Σε ποια σημεία του κειμένου αναγνωρίζετε μερικά από τα παραπάνω χαρακτηριστικά¹;
4. Γιατί θεωρείται ο Γ. Βιζυηνός ανατόμος της ψυχής; Συμμερίζετε την άποψη; Να δικαιολογήσετε την απάντησή σας με βάση το κείμενο.
5. Επηρεάζεται ο συγγραφέας, κατά τη γνώμη σας, από την τάση της εποχής να ζωντανώνει τα ελληνικά ήθη, τα έθιμα και τις παραδόσεις;²

---

¹ Αθανασόπουλος Β., *Οι μύθοι της ζωής και του έργου του Γ. Βιζυηνού*, εκδ. Καρδαμίτσα, Αθήνα 1992, σσ. 162-167.

² Παγανός Γ., *Η νεοελληνική πεζογραφία*, εκδ. Κώδικας, Αθήνα 1983, σελ.76.

6. «Τα περισσότερα από τα θέματα των διηγημάτων του Βιζυηνού ανάγονται στη Θράκη και δίπλα στην ηθογραφία έχουν και έντονο ψυχογραφικό³ χρώμα». Συμφωνείτε μ' αυτή την άποψη; Να δικαιολογήσετε την απάντησή σας με στοιχεία από το κείμενο.

2.2. Δομή του κειμένου, επαλήθευση ή διάψευση μιας κρίσης με βάση το κείμενο, εκφραστικά μέσα και τρόποι του κειμένου (υφολογική διερεύνηση, αφηγηματικές λειτουργίες, επιλογές του δημιουργού σε διάφορα επίπεδα γλωσσικής ανάλυσης):

1. Με αφορμή τον τίτλο - ερώτηση πώς φαντάζεστε την εξέλιξη του διηγήματος;
2. Ποιο είναι το θέμα του διηγήματος;
3. Ποια στοιχεία προσδίδουν στο κείμενο ιδιαίτερο ύφος;
4. Ποια είναι τα πρωτεύοντα και ποια τα δευτερεύοντα πρόσωπα στο κείμενο και γιατί;
5. Ποιοι είναι οι κυριότεροι αφηγητές; Να δικαιολογήσετε την απάντησή σας.
6. Ποιος είναι ο ρόλος του λαϊκού ιδιώματος στους διαλόγους;
7. Ποιος είναι ο χώρος και ποιος ο χρόνος του διηγήματος;
8. Τι προοικονομεί η αρχική σκηνή του αποσπάσματος;
9. Πώς περιγράφει ο Βιζυηνός τη μητρική αγάπη για τον ξενιτεμένο γιο;
10. Ποιες ιδιότητες αποδίδονται στη μητέρα; Ποια είναι τα επίθετα τα οποία αποδίδουν αυτές τις ιδιότητες;
11. Ποια στοιχεία του κειμένου προσδίδουν λυρικό τόνο στο διήγημα;
12. Διεισδύει ο συγγραφέας στα ψυχικά κίνητρα των πρωταγωνιστών; Αν ναι, με ποιο τρόπο;
13. Με ποιο τρόπο τονώνεται το ενδιαφέρον του αναγνώστη στο συγκεκριμένο απόσπασμα;
14. Να σχολιάσετε το χαρακτήρα της μητέρας μέσα από το κείμενο.

---

³ Ψυχογράφημα: η περιγραφή των ψυχικών χαρακτηριστικών ενός προσώπου. Μηλιώνης Χ., «Γεώργιος Βιζυηνός», π. *γράμματα και τέχνες*, τχ. 75, Οκτώβριος-Δεκέμβριος 1995, σ. 30.

15. Να συγκεντρώσετε τα χαρακτηριστικά των δύο βασικών ηρώων σε δύο στήλες και να τα συγκρίνετε. Τι παρατηρείτε; (Π.χ. χριστιανή-μουσουλμάνος)⁴.
16. Ποια είναι τα ήθη και τα έθιμα που περιγράφονται;
  - α) Από την πλευρά των Τούρκων
  - β) Από την πλευρά των Ελλήνων
17. Να βρείτε μέσα από το κείμενο δύο εικόνες στις οποίες κυριαρχεί το κωμικοτραγικό στοιχείο.
18. Πώς τελειώνει το κείμενο; Δείχνει να έχει πεισθεί η μητέρα από τη συμβουλή του γιου της να αντιμετωπίσει με ψύχραιμο και λογικό τρόπο τη δολοφονία του άλλου της παιδιού;
19. «Γιατί, διες, έχω παιδί στην ξενιτιά, κι έχω καρδιά καμένη». Τι σας θυμίζει ο τόνος των λόγων της μητέρας;

2.3. Σχολιασμός ή σύντομη ανάπτυξη χωρίων του κειμένου:

1. Ποιο είναι το γυναικείο πρότυπο που αναδύεται από το κείμενο;
2. Ποιες αξίες εκπροσωπεί η μητέρα; Ποιο είναι το ήθος της;
3. Πώς προσπαθεί ο ξενιτεμένος γιος να πείσει τη μητέρα του να αντιμετωπίσει με τη λογική τη δολοφονία του γιου της;
4. Πώς διαμορφώνεται η εικόνα του φονιά μέσα από το διήγημα; Υπάρχει κάτι το παράδοξο;
5. Πώς εκφράζει ο συγγραφέας την οδύνη και την απελπισία της μητέρας για τον ανεξήγητο θάνατο του άλλου της γιου;
6. Ποιο στοιχείο συνδέει την έκβαση των γεγονότων στο κείμενο με την αρχαία τραγωδία;
7. Ποια είναι η στάση του συγγραφέα απέναντι στους Τούρκους; Διαφέρει από αυτή της μητέρας;
8. «*Τα ψυχρά της επιστήμης σκέμματα, δι'ων εδοκίμαζον ενίοτε να καταπραΰνωτας ορμάς της θερμής αυτής καρδιάς, εξητιμίζοντο πριν φθάσωσι τον σκοπόν αυτών, ως μικραί σταγόνες ύδατος, όταν πίπτωσιν επί σφοδρώς φλεγομένης καμίνου*». Να σχολιάσετε το παραπάνω χωρίο.

---

⁴ Δαμιανάκου Κ. «Ποίος ήταν ο Γεώργιος Βιζυηνός», π. ελληνική δημιουργία, τχ. 40, Οκτώβριος 1949, σ. 159.

9. «Ο αρίσκος ο Κιαμήλης είπεν, είναι πολύ, πολύ καλό παιδί. Τρώγει και κόλλυβα πίνει και αγίασμα φιλά και του παπά το χέρι τι να κάμει. Όλα για να γιάνει.» Ποιες είναι οι αξίες που αναδύονται από τα λόγια της μητέρας;
10. «Ένας Τούρκος, που τον εγιάτρευεν η μητέρα εφτά μήνας! Και από τότε έγινε η μητέρα νοσοκόμος των Τούρκων; ηρώτησα εγώ συνοφρωμένος εξ αγανακτήσεως.»
 Να σχολιάσετε την αντίδραση του ξενιτεμένου γιου στο άκουσμα της περιθάλψης του νεαρού Τούρκου από τη μητέρα του.
11. Με ποιο τρόπο εκφράζεται ο ανθρωπισμός της μητέρας του Μιχαήλου στην προτελευταία σελίδα του αποσπάσματος;
12. Τι φανερώνει κατά τη γνώμη σας η ανενδοίαστη συνεργασία με τη χανούμισσα;
13. Ποια εντύπωση σας δημιουργεί η γλώσσα της αφήγησης;

2.4.Σχολιασμός αδίδακτου λογοτεχνικού κειμένου:

Αλ. Παπαδιαμάντης, «Άπαντα»

«Οσάκις ο υιός της επέστρεφεν εκ του ταξιδίου του, διότι είχε βρατσέραν, και ήτο τολμηρότατος εις την ακτοπλοίαν, η γραία Καντάκαινα ήρχετο εις προυπάντησιν αυτού, τον ωδήγει εις τον οικίσκον της, τον εδιάβαζε, τον εκατήχει, του έβαζε «μανουφούκια», και ούτω τον προέπεμπε παρά τη γυναικί αυτού. Και δεν έλεγε μόνα τα ελαττώματά της, αλλά τα αυγάτιζε. Δεν ήτο μόνον μαρμάρα, τουτέστι σείρα, η νύμφη της,τούτο δεν ήρκει, αλλ' ήτο άπαστη, απασσάλωτη κτλ. Όλα δε είχεν, η ποίσα, η δείξα, η άκληρη.....»⁵

Να συγκρίνετε το παραπάνω κείμενο με το διήγημα που διαβάσατε ως προς τον τύπο της μητέρας που περιγράφεται.

⁵ Παπαδιαμάντης Αλεξ., Άπαντα, επιμ. Γ. Βαλέτα, 1, 1972, σσ. 69 - 70.

**«...Να τον ιδώ κρεμασμένο, να τραβήξω το σχοινί του,
και ύστερ ας πεθάνω»**

*Μια Λαμπρή πρωί πρωί
που γύρισα απ την εκκλησιά
μου ' ρθε ο Νικόλας στο μυαλό
πόλειπ' από το σπίτι μας
χρόνους κλειστούς δεκαοχτώ
κι ήταν ακόμη αγδίκιωτος.
Γιατί ήταν τα παιδιά μικρά
κι εγώ τα χαϊδανάσταινα
να μεγαλώσουν γρήγορα
να πάρουνε το δίκιο τους
το δίκιο του πατέρα τους,
όπου τον εσκοτώσασι
άδικα και παράλογα.*

*Τώρα που μεγαλώσατε
κι ο καιρός είναι βολικός
να κυνηγήστε τους οχτρούς*

(από τη Μανιάτισσα μάνα)⁶

Να συγκρίνετε το παραπάνω χωρίο από το διήγημα του Βιζυηνού με το εξεταζόμενο κείμενο.

---

⁶ Μηλιώνης Χ. ό.π. , σ. 35.

3. ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΓΙΑ ΤΟ ΣΠΙΤΙ

1. Να περιγράψετε τις ελληνοτουρκικές σχέσεις όπως περιγράφονται από τον Γ. Βιζυηνό στο συγκεκριμένο πεζογράφημα.
2. Να επισημάνετε τα λαογραφικά στοιχεία από το κείμενο που διαβάσατε και να τα παρουσιάσετε στην τάξη.
3. Ζούμε σε μια εποχή με καθοριστικές για τον πολιτισμό μας μετακινήσεις πληθυσμών. Νομίζετε ότι είναι εφικτή η συνύπαρξη μαζί τους; Νομίζετε πως μπορούμε να αναπτύξουμε παρόμοια συναισθήματα αλτρουισμού με τη μητέρα του διηγήματος;
4. Να διαβάσετε το διήγημα ολόκληρο και να συζητήσετε στην τάξη την εξέλιξη της ιστορίας. Ήταν το τέλος αυτό που προσδοκούσατε; Αν όχι πως το είχατε φανταστεί;

4. ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΣΥΝΘΕΤΙΚΩΝ - ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΩΝ ΕΡΓΑΣΙΩΝ

1. Να δραματοποιήσετε και να παρουσιάσετε το διήγημα «Ποίος ήτον ο φονεύς του αδελφού μου», συνεργαζόμενοι και με άλλους μαθητές απ' όλα τα τμήματα της Β΄ Λυκείου, συντονίζοντας τις ενέργειές σας και με την υποστήριξη και βοήθεια των καθηγητών σας. Να προσπαθήσετε να το παρουσιάσετε σ' ολόκληρο το σχολείο.
2. Να μοιρασθείτε με μια ομάδα συμμαθητών σας τρία (3) από τα διηγήματα του Γ. Βιζυηνού και να τα διαβάσετε. Σας προτείνω:
  - α) «*Το Αμάρτημα της Μητρός μου*»
  - β) «*Μοσκόβ Σελήμ*»
  - γ) «*Ποίος ήτον ο φονεύς του αδελφού μου*» (ολόκληρο).Κατόπιν να συζητήσετε μεταξύ σας ποια είναι τα κοινά σημεία ανάμεσα στα έργα του ως προς:
  - α) τους χαρακτήρες
  - β) τις αντιθέσεις ανάμεσα στις επιθυμίες των ηρώων και τη μοίρα τους
  - γ) τον τρόπο με τον οποίο τελειώνει κάθε διήγημα.Να συγκεντρώσετε τα συμπεράσματά σας και να τα συζητήσετε στην τάξη.

5. ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΚΡΙΤΗΡΙΟΥ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Κριτήριο για ωριαία γραπτή δοκιμασία (45 λεπτά περίπου)

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ: .....

ΤΑΞΗ: ..... ΤΜΗΜΑ: .....

ΜΑΘΗΜΑ: Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας

Γεωργίου Βιζυηνού, «Ποίος ήταν ο φονεύς του αδελφού μου»

ΗΜΕΡ/ΝΙΑ: .....

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ:

1. Ποια είναι, κατά τη γνώμη σας, η σπουδαιότερη αντίθεση ως προς τον τρόπο που σκέφτονται η μητέρα και ο ξενιτεμένος της γιος;

.....
.....
.....

Μονάδες 4

2. Πώς διαμορφώνεται η εικόνα του Κιαμήλ μέσα από το διήγημα;

.....
.....
.....

Μονάδες 4

3. Πιστεύετε ότι ο Βιζυηνός διεισδύει στον εσωτερικό κόσμο των ηρώων;

.....
.....
.....

Μονάδες 4

4. Πώς χαρακτηρίζετε τις σχέσεις Ελλήνων και Τούρκων στο συγκεκριμένο διήγημα;

.....
.....
.....

Μονάδες 4

5. *«Ο αρίσκος ο Κιαμήλης είπε, είναι πολύ, πολύ καλό παιδί. Τρώγει και κόλλυβα πίνει και αγίασμα φιλά και του παπά το χέρι τι να κάμει. Όλα για να γίνε- νει.»*

Να σχολιάσετε το παραπάνω χωρίο.

.....
.....
.....

Μονάδες 4